

VÉDELMI LÉTESÍTMÉNYEK ÉPÍTÉSÉNEK MÓDSZEREI
A VÉDELEM ELŐKÉSZÍTÉSÉNEK IDŐSZAKABAN *

Martin Zigman ezredes, egy.docens,
a hadtudomány kandidátusa
Brnói Katonai Akadémia

(Fordította Wanczel Gábor mk. őrnagy, főisk. adjunktus
MH Kossuth Lajos Katonai Főiskola, Műszaki tanszék)

A Cseh Köztársaság Hadseregének teljesen védelmi feladatok ellátására való áttérésével, valamint az összefegyverelmi harc- és hadművelet előkészítésének és megvívásának alapvető megváltozásával összefüggésben, keressük a műszaki biztosítási feladatok megoldásának módjait és formáit. A védelem jelentőségének növekedésével kiemelt figyelmet igényelnek a műszaki biztosítási feladatok, melyek jelentős szerepet játszanak a védelem állékonyságában és a csapatok védelmében az ellenség pusztító eszközeivel szemben.

Éppen ezért a műszaki biztosítás egyik meghatározó feladatának számítjuk a védelmi létesítmények létrehozását a csapatok által elfoglalt körletekben, terepszakaszokon, állásokban és a vezetési pontokon. A védelmi létesítmények kiépítésének szükségességével kapcsolatos elveink átértékelését az alábbi tények követelik meg:

- a Cseh Köztársaság Hadseregének új alkalmazási feltételei, valamint a védelmi harc és hadművelet előkészítésének és megvívásának új elvei;

- az aktivitás, magas fokú mozgékonyág és a harctevékenységek dinamikájának növekedése;

- a csapatok részére meghatározott körletekben történő szétbontakozás időbeli és módszerbeli változásai;

-----
* Zigman ezredes úr cikkét a MKK számára írta

- a régebbi - főleg a világháború utáni - időkből megmaradt táborig- és állandó jellegű erődítési építmények lehetőség szerinti felhasználása a határmenti szakaszokon;

- az újra előtérbe kerülő koordináció jelentősége a harcoló, a területvédelmi és a gyorsreagálású csapatok között;

- a polgári lakosság bevonása a védelmi létesítmények létrehozásába;

- a demonstrációs tevékenységek rendszabályainak betartása a támadás megakadályozására;

- a különböző fegyvernemi magasabbegységek, egységek, alegységek - beleértve a műszaki csapatokat is - szervezetének, felszerelésének, lehetőségeinek és harci feladatainak megváltozása;

- a harckészültségi feladatok, a személyi állomány begyakorlottságának és létszámának megváltozása, valamint ezek háborús létszámra való feltöltési módjainak módosulása;

- az ellenség agressziós lehetőségeinek, és modern pusztító eszközeinek fejlődése.

Ezek a felsorolt okok tették indokolttá a következő feladatok megoldásának szükségességét, melyek szoros összefüggésben állnak a védelmi építmények létesítésének szükségességével:

- a védelmi létesítmények létrehozása pontos céljának meghatározása;

- az egyes védelmi létesítmények védőképességének meghatározása a modern pusztító eszközökkel szemben, valamint a célszerű berendezés és felhasználás átgondolása;

- az egyes körletekben, terepszakaszokon, vezetési pontokon és állásokban kiépítendő védelmi létesítmények mennyiségével kapcsolatos követelmények meghatározása, figyelembe véve a harc megvívásának módjait, az egyes fegyvernemek jellemzőit és az alább vázolt egyéb tényezőket;

- a védelmi létesítmények létrehozásánál alkalmazott eddigi munkaszervezés átgondolása;

- a csapatok elterelése érdekében végzendő demonstrációs tevékenységek céljából létesített objektumok lehetséges felhasználásának átgondolása;

- a műszaki- és fegyvernemi csapatok alkalmazásának csökkentése a védelmi létesítmények létrehozásában;

- a különböző csapatok felhasználási lehetőségeinek átgondolása (létszám, eszköz) a védelmi létesítmények létrehozásánál;

- a polgári lakosság bevonási lehetőségeinek átgondolása a védelmi létesítmények létrehozása során;

- a meglévő erődítési építmények alkalmazási lehetőségeinek átgondolása;

- a parancsnokok és a törzsek tervezési és irányítási feladatainak meghatározása a védelmi létesítmények létrehozása során, beleértve ezeknek a köteteknek a harci okmányokban való rögzítését is.

A legfontosabb kérdéseket tudományos munkákban, valamint az új szabályzatok és utasítások létrehozásánál már megoldották. Az általánosan elfogadott döntések hadijátékokon és törzsvezetési gyakorlatokon kerülnek begyakorlásra minden vezetési szinten.

A védelmi létesítmények létrehozásának célját a csapatok által elfoglalt körletekben, terepszakaszokon, vezetési pontokon és az állásokban, az alábbiakban lehetne összefoglalni: növelni kell az alkalmazott tüzesszerek felhasználási hatékonyságát, a vezetési pontok védelmét és állékonyságát, valamint a csapatok és objektumok védelmét az ellenség pusztító eszközeivel szemben. Ezen feladatok végrehajtásához elengedhetetlen a terep védő- és álcázó képességének maximális kihasználása, a természetes akadályok felhasználása, a lakott települések adta lehetőségek kihasználása, minden fajta technikai eszköz széleskörű alkalmazása, az alacsony hatóerejű robbanóanyagok-, szükséganyagok-, az ipar által gyártott szerkezeti elemek- és objektumok, valamint az állandó jellegű erődítési építmények felhasználása.

A múlthoz képest a legjelentősebb változást a védelmi létesítmények létrehozásában, a feladat-végrehajtás teljesen újszerű megközelítése, valamint az erő- és eszköz elosztás adott feladatra történő meghatározása jelenti. Ez a változás főleg azzal magyarázható, hogy a védelem előkészítésére jelentősen több idő jut, valamint azzal, hogy a műszaki csapatok földmunkavégző képessége is viszonylag jelentősen megnőtt.

Korábban azt az elvet követték, hogy a védelem berendezését csak a védelem elfoglalása után lehet megkezdeni, mégpedig folyamatosan növelve a személyi állomány és a technikai eszközök életképességét az állandó harckészültség időszakában. Ennek az elvnek feleltek meg a kitűzött célok, valamint az első- és másodszorban, valamint a továbbiakban végrehajtandó feladatok tartalma is. A megváltozott feltételeket figyelembe véve megállapíthatjuk, hogy a műszaki csapatok kijelölt alegységei a terep védelmi létesítményekkel történő berendezését már a harcrend felvétele előtt megkezdhetik (a magasabbegységek és egységek ebben az időszakban még a megindulási vagy egyéb körleteikben tartózkodnak). Ennek alapvető feltétele azonban az, hogy ezek a magasabbegységek, egységek és alegységek előre megtervezzék védelmük berendezését.

A védelmi létesítmények létrehozását a védelem előkészítésének időszakában két fő részre lehet felosztani:

- a seregtestet megerősítő- és a területvédelmi egységek alárendeltségébe tartozó műszaki csapatok által berendezett védelmi létesítmények, melyek létrehozása még a harcrend felvétele előtt történik;

- a védelmi létesítmények tökéletesítése, melyet az adott területet elfoglaló csapatok saját, illetve a megerősítéssel kapott erőkkel maguk hajtának végre a végleges harcrend elfoglalása után.

A seregtest keretein belül a védelmi létesítmények létrehozására ki lehet jelölni egy állásépítő zászlóaljot, a műszaki dandár hidépítő- és komendáns zászlóaljot, valamint a

területvédelmi műszaki-technikai ezred állásépítő zászlóalj-
ját. A kialakult helyzet, valamint a rendelkezésre álló idő
függvényében a műszaki csapatok alkalmazásával előre létre
lehet hozni a védelmi létesítményeket egy meghatározott
irányban. A más irányokban berendezendő védőkörleteket (me-
lyeket nem a műszaki csapatok hoznak létre előre), az ott el-
helyezkedő csapatoknak saját erőből, saját eszközeikkel kell
kiépíteniük, egyből a körletbe érkezés után.

A védelmi létesítmények előre történő berendezését még
a demonstratív tevékenység megkezdése előtt be kell fejezni
(ezt a Védelmi doktrína és más kapcsolódó dokumentumok is
rögzítik). Ennek fő célja a Köztársaság megvédésére való készenlét bemutatásán kívül az, hogy megfelelő feltételeket te-
remtsenek a csapatok számára a védelem saját erőből történő,
minél rövidebb idejű berendezésére, a tűzeszközök hatásos
tűzcsapásainak biztosítására, a vezetési pontok működése ha-
tékonyságának növeléséhez, valamint a személyi állomány és a
technikai eszközök részleges védelméhez a harcrend elfoglalá-
sa idején.

A szárazföldi csapatok magasabbegységeitől és egysé-
geitől kijelölt operatív csoportok (melyek felelősek a rend-
szeresített erődítési építmények pontos elhelyezéséért) egy-
ben vezetik a védelem berendezését is.

Az összefegyvernemi csapatok körleteiben előre kiépi-
tésre kerülnek az alábbi védelmi létesítmények:

- a gépesített egységek és alegységek előre elkészí-
tett lövész- és közlekedőárkai;

- a gépesített- és harckocsiszázadok fő körleteiben a
harci technika fő tüzelőállásai (amennyiben az idő megengedi,
elkészítik a tartalék tüzelőállásokat is);

- a gépesített alegységek nyílt figyelői és a század
sebesültgyűjtő fészkek;

- az összefegyvernemi zászlóaljak és dandárok retesz-,
illetve résállásaiban elhelyezkedő századainak állásai;

- az összefegyvernemi egységek és alegységek harci
technikájának tüzelőállásai a tűzszakaszokon vagy a lesállá-

sokban, és a dandár ellenlökésre való szétbontakozásának ter-
repszakaszán;

- a harci technika tüzelőállásai a tüzér-, a légvédel-
mi- és páncéltörő tüzér alegységek állásaiban, valamint ezen
alegységek nyílt figyelői;

- a gépesített lövésszázadok, -zászlóaljok, és -dandá-
rok parancsnokainak figyelői, harcálláspontjai;

- a törzsbuszok fedezékei, a zászlóaljok vezetési
pontjai különálló vezetési központjainak, egészségügyi léte-
sítmények alapödrei.

Körülbelül úgy számvethetünk, hogy az állásépítő zász-
lóalj egy nap (vagyis 10 - 12 óra) alatt képes védelmi léte-
sítményekkel előre berendezni egy, esetleg két gépesített
zászlóalj védőkörletet; minden harmadik állásépítő század
két-két gépesített- illetve harckocsi századtámpont berende-
zésére képes. A műszaki csapatok megerősítő és területvédelmi
egységei és alegységei, melyek az összefegyvernemi alegységek
előre elkészített védelmi létesítményeinek berendezésére van-
nak kijelölve, képesek egyes körletekben ezen kívül műszaki
(főként nem robbanó) zárat is telepíteni. Amennyiben az idő
megengedi, az összefegyvernemi erők körleteinek berendezésén
kívül előre el lehet készíteni a hadtest tüzérség és a légvé-
delmi rakétacsapatok védelmi létesítményeit is. Szintén mű-
szaki eszközök és módszerek alkalmazásával ki lehet építeni a
tábori vezetési pontokat a hadműveleti szint számára is.

A védelmi létesítmények létrehozása a hadseregcsoporthoz
többi fegyvernemének elhelyezési körleteiben általában nem
előre történik.

A védelmi létesítmények tökéletesítése a harcrend el-
foglalását követően, az összefegyvernemi dandárnál általában a
következőket foglalja magába:

- az előre elkészített objektumok kézzel történő ki-
igazítása;

- a századtámpontokban:

- = a géppisztolyos-, géppuskás- és páncéltörő tüzelőállások elkészítése (használni kell az előre elkészített árokrendszert);
- = az alegységek állásaiban az árkokat teljes mélységűre kell kialakítani (1,5 m mélységig);
- = létre kell hozni az állásokban, valamint a századparancsnok figyelőpontján a fedett óvóárkokat;
- = készre kell ásní a fedezékeket;
- = el kell készíteni a technikai eszközök tartalék tüzelőállásait (természetesen figyelembe kell venni a rendelkezésre álló időt);
- a gépesített zászlóaljok harckocsiszázadainak, valamint az aknavetőutegei tüzelőállásainak elkészítése;
- a zászlóaljparancsnok figyelőépítményeinek beépítése, valamint a zászlóaljok és dandárok harcálláspontjainak teljes berendezése;
- a többi fegyvernem alegységeinél az ügyeletes tűzfegyverek tüzelőállásainak és fedezékeinek elkészítése;
- amennyiben az idő megengedi, tartalék támpontokat kell létesíteni a dandár tartalék vezetési pontja részére, valamint fedezékeket a különleges- és a szállítójárművek részére.

A védelmi terepszakaszok védelmi létesítményekkel való berendezésén kívül be kell rendezni a csapatok megindulási körleteit is, főleg azokban az irányokban, ahonnan esetleges rajtaütés várható, különösen a légierő csapásai. A megindulási körletek védelmi létesítményekkel történő berendezését egyből annak elfoglalása után meg kell kezdeni, sőt ha lehetséges még korábban is (műszaki technikával ellátott előkészítő csoportok által). Ezt a feladatot az összefegyvernemi alegységek saját erejükkel és technikájukkal hajtják végre, bevonva a műszaki egységeket (alegységeket) is.

A városok körkörös védelemre való berendezése során, a védelmi létesítményeket a területvédelmi csapatok készítik el rendszeresített erőikkel és eszközeikkel, a polgári

lakosság köréből szervezett osztagok bevonásával.

Ha a védelmi létesítmények előre történő kiépítése a műszaki csapatok kijelölt egységeivel csak egy kiválasztott operatív irányban történik meg, vagy ha az összefegyvernemi csapatok körletei a műszaki csapatok által valamilyen okból kifolyólag nem lesznek előre berendezve, akkor az ezzel kapcsolatos feladatokat az adott fegyvernemi csapatoknak saját erejükkel és eszközeikkel, önállóan kell teljes mértékben végrehajtaniuk.

Figyelembe véve a műszaki technikai eszközök lehetőségeit a földmunka-végzés terén, a továbbiakban a konkrét munkafolyamat egészen másként fog kinézni, mint eddig. Jelenleg erre a szituációra nincs kidolgozva semmilyen elgondolás, mely hatással lenne a parancsnokokra, vagy korlátozná őket a konkrét helyzet függvényében, a védelmi létesítmények létrehozatalával kapcsolatos konkrét döntés meghozatalában. Feltételezhetően a munkafolyamat úgy kerül meghatározásra, hogy összhangban legyen azon célokkal, melyeket a védelmi objektumok kiépítése révén el akarunk érni.

A legfontosabb cél természetesen a harc feladat sikeres végrehajtásához szükséges feltételek megteremtése, vagyis a tűzrendszer leghatékonyabb felépítése és a vezetés feltételeinek megteremtése. A védelmi létesítmények kiépítésének sorrendjét természetesen ennek a célnak kell alárendelni.

Kiemelt figyelmet szentelnek az utóbbi időben a korábban berendezett tábori és állandó jellegű erődítési építmények felhasználásának. Figyelembe véve, hogy ezek az építmények nem minden esetben felelnek meg a korszerű követelményeknek – melyek természetes velejárói a technikai fejlődésnek – a legtöbb esetben ezek nem használhatók fel az elsődleges célok eléréséhez. Mégis az egyes objektumok, esetleg körletek bekapcsolása a rendszerbe hozzájárulhat a harceszközök hatékonyságának növeléséhez, a vezetési pontok hatékonyabb

működéséhez, valamint az előerő, a technikai eszközök és a harcanyagok védelméhez.

Az állandó jellegű erősítési építményeket fel lehet használni:

- az előerő és a harcanyagok védelmére (a pincéket minden fegyvernem számára, valamint a régi várak kazamatáit a vezetési pontok, illetve az egészségügyi létesítmények üzemeltetésére);

- tűzvezetési célokra;
- megfigyelési célokra;
- a felsorolt célok kombinációjára.

Az előerő védelménél figyelembe kell venni azt, hogy a meglévő építményekben lehetővé kell tenni a kollektív védelmet, a lökőhullámtól való védelem céljából. A legtöbb tábori- és állandó jellegű erősítési építmény már ilyen rendszerekkel van látva. Ezeknek az objektumoknak a berendezésében a védelem előkészítésének időszakában résztvesznek az összfegyvernemi egységek és alegységek, valamint az összfegyvernemi magasabbegységek és egységek műszaki csapatai is. A műszaki feladatokat az alábbiakban lehetne összefoglalni:

- műszaki anyagok odaszállítása az objektumokhoz, melyekkel azokat rendeltetésüknek megfelelően fel lehet újítani, illetve be lehet rendezni;

- a tüzelési- és figyelési sávok megtisztítása az adott objektumnál, az eredményes működést akadályozó növényzettől, illetve egyéb anyagoktól;

- a feltűnő objektumok bejáratainak és lőrésének álcázása;

- a nehezen megközelíthető objektumokhoz való közlekedés biztosítása, valamint azok felszerelése műszaki anyagokkal.

Az állandó jellegű erősítési építményeket összekötő árkok segítségével be lehet kötni az összfegyvernemi csapatok védelmi rendszerébe. A védelmi létesítmények létrehozásához

kapcsolódó újszerű követelményrendszer nem csak az összfe gyvernemi harc megvívásában beállt változások miatt, hanem az egyéb fe gyvernemi csapatok harcának megváltozása következtében is szükségessé vált. Ami az összfe gyvernemi technikát illeti, az utóbbi időben egyre nagyobb jelentőséget tulajdonítanak a mozgékony védelem létrehozásának. Ennek fő célja az, hogy a támadó ellenséget a védelem és a támadás kombinációjával megtévesszük. Ezáltal elérhető, hogy az ellenség nem tud döntő csapást mérni csapatainkra, időt nyerhetünk és megőrizhetjük élő erőnk nagy részét is (még ha egyes körleteket el is veszítünk közben). Az ilyen védelemnek aktívnak és állékonynak kell lennie annak érdekében, hogy a neki szánt feladatot teljesíteni tudja.

A védelem állékony-sága ebben az esetben nagymértékben függ a védelmi létesítmények létrehozásától. A mélységben elhelyezkedő védelmi terepszakaszok és védőkörletek, melyeket a mozgékony védelem alatt foglalnak el a csapatok, szintén jelentős mennyiségű védelmi létesítmény létrehozását követelik meg. Törekedni kell arra, hogy ezeken a védelmi terepszakaszokon (melyeket a védelem kialakítása során fokozatosan foglalnak el), legalább a tüzelőállások és a figyelőépítmények előre el legyenek készítve. Teljes mértékben be kell rendezni a végleges védelmi állást (terezszakaszt), melyben az alegységek átmennek szilárd védelembe. Éppen ezért, a védelem szilárdságát és hatékonyságát növelő védelmi létesítmények kiépítésének követelményei és lehetőségei az egyik legfontosabb alapfeltételül szolgálnak a védelem módjának megválasztásában. Erre tekintettel mindig figyelembe kell venni a konkrét helyzetet; a döntések kedvező és kedvezőtlen kihatásait, beleértve a műszaki létesítmények mennyiségét, valamint ezek hatását a védelem hatékonyságára; a tűzvezetés hatékonyságát; az élőerő és a technika védelmét, mely jelentős hatást gyakorol a harcfeladat végrehajtására. Az erősítési feladatok tartalmának meghatározása során figyelembe kell venni az egyes fe gyvernemek sajátosságait, ezek feltöltöttségét harci- és egyéb technikai eszközökkel, valamint harci alkalmazásuk sa-

játosságait. Míg a harckocsi- és a gépesített alegységek legfontosabb erődítési feladata a tüzelés hatékonyságát növelő tüzelőállások kiépítése és berendezése, addig a többi fegyvernemnél egészen más fontos objektumok létrehozása jelentheti a fő feladatot. Például a tüzéralegységek tűzszakaszain előfordulhat, hogy ott csak néhány percet tartózkodnak, mivel az ellenség felderítheti őket és tüzet vezethet rájuk.

Nagyon fontos kérdésnek tekinthető, és részletesen foglalkozni kell a közeljövőben a védelmi létesítmények védőképességének vizsgálatával, figyelembe véve a pusztító eszközök hatékonyságának javulását, valamint el kell gondolkodni ezen létesítmények hatékony felhasználásának lehetőségeiről is.

A jelenlegi helyzet szerint a védelmi létesítmények szerkezeti elemei az atomrobbanás hatásaira vannak méretezve. Az ilyen módszer alapján tervezett építmények védenek a pillanatgyújtóval ellátott tüzérségi gránátok és légibombák hatásaival szemben. Ezek az építmények pontosan olyan szilárdsággal rendelkeznek, mely által védenek az atomrobbanás lég-lökési hulláma ellen. Napjainkban, amikor az atomfegyverek alkalmazásának veszélye csökken, az erődítési építményeket a valószínűleg alkalmazásra kerülő hagyományos fegyverek hatásainak figyelembevételével kell megtervezni. Ez azt jelenti, hogy a tervezésnél lehetséges új szerkezetek kialakítása, valamint változások következhetnek be az építmények telepítésében és felhasználásában is.

A cikkben felvázoltam néhány, a védelmi létesítményekkel kapcsolatos fontos kérdést, melyet az új követelmények figyelembevételével kell majd megoldani. A legfontosabb problémák megoldására az új szabályzatokban és utasításokban már megadtuk a lehetséges válaszokat. A javasolt megoldások a gyakorlatban kerülnek ellenőrzésre a gyakorlatok végrehajtása során, valamint a parancsnokok, törzsek és a csapatok egyéb felkészítésein. Ennek ellenére akadnak olyan problémák, melyek megoldása további kutatásokat követelnek az optimális

döntések kialakítása végett. A lényeg az, hogy ezeket a problémákat nevükön kell nevezni, nem szabad róluk elfelejtkezni függetlenül attól, hogy jelen pillanatban a megoldásukra esetleg még nem állnak rendelkezésünkre megfelelő források, eszközök, berendezések. Azok a problémák melyek jelenleg megoldottnak tűnnek, nem tekinthetők véglegesen lezártnak, megváltoztathatatlanoknak, hiszen ezek is idővel elavulhatnak és újabb változtatásokat követelhetnek. Jelentős alapul szolgálhat a felvetett problémák megoldásához a NATO szabványokhoz való folyamatos közelítés, és az ehhez kapcsolódó követelményrendszer figyelembevétele. Ez szabad teret biztosíthat a Cseh Köztársaság Hadseregének az általános elvek végrehajtására a konkrét helyzetben.

----- +++ -----

ÉRTEŚITÉS   ÉRTEŚITÉS   ÉRTEŚITÉS   ÉRTEŚITÉS   ÉRTEŚITÉS

A Magyar Hadtudományi Társaság Műszaki szakosztálya, 1995. december 6-án (szerdán) 10 órai kezdettel tartja

ÉVES BESZÁMOLÓ KÖZGYŐLÉSÉT

Szentendrén, a Kossuth Lajos Katonai Főiskolán, melyre (további külön értesítés nélkül) tisztelettel várja minden tagját, illetve jogi tagjának képviselőjét.

A rendezők kérik, hogy az érdeklődők részvételi szándékukat december 4-én 12 óráig jelezni sziveskedjenek a KLKF Műszaki tanszékén (telefon: HM 26-428; városi 26-312-888/330. mellék).

ÉRTEŚITÉS   ÉRTEŚITÉS   ÉRTEŚITÉS   ÉRTEŚITÉS   ÉRTEŚITÉS